

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Doğal Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

Sayı : E-26137614-280.01.01-16342854
Konu : HSGM-HADYEK Yönergesi

SAĞLIK BAKANLIĞINA
(Mikrobiyoloji Referans Laboratuvarları Daire Başkanlığı)

İlgi : 26.07.2024 tarihli ve E-80962070-010.02-249728559 sayılı yazınız.

İlgi'de kayıtlı yazınızda, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (HSGM) bünyesinde deney hayvanları ile yapılacak bilimsel araştırma, test, eğitim ve çalışmaları yürütmek üzere Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu (HADYEK) oluşturulduğu belirtilerek, kurulun işleyişi için hazırlanmış olan HADYEK Yönergesi, çalışma izinleri, tescil belgeleri, onaylar ve düzenlenmiş formlar ile yazışma belgeleri onaylanmak üzere gönderilmektedir.

Bu kapsamda, Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu (HADMEK)'nin 17.10.2024 tarihli ve 74 sayılı kararı ile onaylanan HSGM HADYEK Yönergesinin ekte gönderildiği hususunda;

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Paşa Enver BAYSA
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı V.

Ek: Onaylı Yönerge (19 Sayfa)

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç

MADDE 1 – (1)

Bu yönerge, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nde (HSGM) Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu'nun (HADYEK) oluşturulması, çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi, hayvan deneylerinin ilgili kanun, yönetmelik, prosedürlere ve belirlenen etik kurallara uygun olarak sürdürülmesini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönerge, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunun çalışma usul ve esasları, görevleri, eğitim, denetim ve yükümlülüklerini belirler. Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü bünyesinde deney amacıyla kullanılacak hayvanların kullanımı öncesi alınması gereken izinleri, tüm araştırma, geliştirme ve eğitim faaliyetleri için yapılan hayvan deneylerinin kayıt altına alınması, etik kurallara uygun olarak sürdürülmesi ve denetimi, prosedürlerin anında ve geriye dönük izlenebilmeleri, gerektiğinde sonlandırılmalarına ilişkin esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) HADYEK Yönergesi, 15.02.2014 tarihli ve 28914 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğe dayanarak, 24.6.2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanuna, 13.12.2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Deneysel ve Diğer Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refahı ve Korunmasına Dair Yönetmeliğe ve 20/6/1996 tarihli ve 22672 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan CİTES sözleşmesine uygun olarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu yönergede geçen;

a) **Bakanlık:** Tarım ve Orman Bakanlığını,

b) **CITES Sözleşmesi:** 20/6/1996 tarihli ve 22672 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmeyi,

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkezi
Kurulu'nun 17/10/2024 Tarih ve 34
Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

- c) **Çalışma izni:** Deney hayvanı kullanıcı, üretici ve tedarikçi kuruluşlara, Tarım ve Orman Bakanlığınca verilen belgeyi,
- ç) **Deney:** Bilimsel amaçlarla hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü prosedür veya prosedürler bütünü,
- d) **Deney hayvanı:** Prosedürlerde kullanılan, serbest yaşayan veya çoğalan larva biçimleri, canlı kafadanbacaklılar ve normal fetal gelişimlerinin son üçte birlik döneminden itibaren memeliler dâhil, insan olmayan herhangi bir omurgalı canlıyı,
- e) **Deney ünitesi:** Hayvanlar üzerinde her türlü prosedür veya prosedürlerin gerçekleştirildiği, Tarım ve Orman Bakanlığınca çalışma izni bulunan birimleri,
- f) **Etik:** Araştırmalarda kullanılacak hayvanlarla ilgili olarak insan ve hayvan yaşamını ilgilendiren bilimlerde yapılabilecek hareketlerin sınırları, hayvana yönelik yapılacak tutum ve davranışa yol gösterici evrensel kuralları,
- g) **Etik Kurul:** Türkiye Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu,
- ğ) **Genel Müdürlük:** Türkiye Halk Sağlığı Genel Müdürlüğünü,
- h) **HADMEK:** Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulunu,
- ı) **HADYEK:** Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu,
- i) **HSGM:** Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü
- j) **HSGM HADYEK:** Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu
- k) **Hayvan Refahı Birimi:** Üretici, tedarikçi, kullanıcı ve araştırmaya yetkili kuruluşlarda kurulması zorunlu olan, hayvanların refahı ve bakımından sorumlu, veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri veya veteriner sağlık teknisyeni unvanına sahip en az bir kişiden, kullanıcı kuruluşlarda ise bu unvanlardan birine sahip bir kişiye ilaveten biri yerel etik kurul üyesi olmak üzere en fazla üç kişiden oluşan birimi,
- l) **İnsancıl öldürme metodu:** Hayvanın kendi türüne has, en az fiziksel ve duyuşsal ağrı, eziyet ve sıkıntıya maruz kalacağı şekilde yaşamının sonlandırılmasını,
- m) **İn vivo deney:** Canlı ortamda yapılan deneyi,
- n) **Prosedür:** Hayvanların; doğurtulması, kuluçkadan çıkarılması ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyunun devam ettirilmesi süreçleri dâhil, iyi veteriner hekimlik uygulamalarına uygun olarak bir iğnenin batırılmasının yarattığına eşit veya daha fazla acı, eziyet, ıstırap veya kalıcı hasara sebep olabilecek şekilde, bilinen veya bilinmeyen sonuçları olan, deneysel, diğer bilimsel veya eğitici amaçlarla kullanılmasını,
- o) **Sekretarya:** Türkiye Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu sekretaryasını, etik kurullarda gerekli koordinasyonu sağlayan, yazışmaları yapan ve kayıtları tutan kişi veya kişileri,
- ö) **Tekniker:** Lise öğrenimi üzerine iki yıl süreli Veteriner Sağlık Ön lisans programlarından mezun olan kişiyi,
- p) **Teknisyen:** Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Tarım Meslek Lisesi Veteriner Sağlık Bölümü ile daha önce Tarım ve Orman Bakanlığınca bağlı olan Veteriner Sağlık Meslek Lisesi, Hayvan Sağlığı Memurları Okulu, Hayvan Sağlığı Memurları Meslek Lisesi okullarından herhangi birinden mezun kişiyi,
- r) **TÜBİTAK:** Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu,
- s) **Tür:** Ortak özellikler taşıyan ve kendi aralarında döllenerek üreyebilen akraba canlıları içeren biyolojik grubu,
- ş) **3R ilkesi (REPLACEMENT: Yerine koyma / REDÜKSİYON: Azaltma / REFİNEMENT: Arındırma ilkeleri):** Mümkün olan her durumda, canlı hayvan yerine bilimsel açıdan geçerli başka alternatif bir yöntem ya da deneme stratejisinin uygulaması, proje hedeflerinden ödün vermeden kullanılacak hayvan sayısının

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik
Kurulu'nun 1.7/10.1/2024 Tarih ve 174
Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

olabildiğince azaltılması, hayvanlara acı, eziyet, ıstırap çektirecek ve kalıcı hasar yapacak prosedürlerin iyileştirilerek hayvan refahının artırılmasını,

t) **Sertifika:** Deney hayvanları kullanım sertifikasını,

u) **Deney Hayvanı Kullanıcısı:** Deney hayvanı kullanarak her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen veya bu programların yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak ve gözlemleyerek katkıda bulunan öğrenciler, araştırmacılar, akademik, sağlık, teknik ve idari personeli,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Deney Hayvanının Kullanılma Amaçları, HSGM Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunun Kuruluşu, Çalışma Usulü, Görev ve İlkeleri

Deney Hayvanının Kullanılma Amaçları

MADDE 5 – (1) Deney hayvanlarının kullanılma amaçları aşağıda belirtilmiştir:

a) Temel araştırmalar.

b) Aşağıdaki amaçlardan herhangi birini taşıyan translasyonel veya uygulamalı araştırmalar:

1) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki hastalık, sağlık bozuklukları ve diğer anormalliklerin önlenmesi, tanı, tedavisi veya bunlardan kaçınma.

2) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki fizyolojik bozuklukların incelenmesi, belirlenmesi, düzeltilmesi veya modifikasyonu.

3) Hayvanların refahı ve tarımsal amaçlarla yetiştirilen hayvanların üretim şartlarının iyileştirilmesi.

c) (b) bendinde belirtilen amaçlardan herhangi biri için, ilaçlar, gıda hammaddeleri, yem hammaddeleri, başka maddeler ve ürünlerin kalite, etkinlik ve güvenilirliklerinin geliştirilmesi, üretilmesi ve test edilmesi.

ç) İnsan ve hayvan sağlığı ve refahı için doğal çevrenin korunması.

d) Türlerin korunmasını amaçlayan araştırmalar.

e) Mesleki becerilerin kazandırılması, sürdürülmesi veya geliştirilmesi için yükseköğrenim veya eğitimi.

f) Adli tıp araştırmaları.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 1.7.1.10.1/2024 Tarih ve 74 Savılı kararı gereğince onaylanmıştır.

HSGM HADYЕК'in Kuruluş, Görev Süresi, Çalışma Yöntemi, Görev ve Yetkileri

HSGM HADYЕК'in Kuruluşu

MADDE 6 –

(1) HSGM HADYЕК aşağıdaki şekilde kurulur:

- a) HSGM HADYЕК, T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Serum Çiftliği birimi çalışma izin belgesine dayanarak kurulur.
- b) HSGM HADYЕК'in kurulabilmesi için, kurum bünyesinde asgari olarak hayvanların tür özellikleri gözetilerek, stressiz ve sakin bir hayat sürdürebilecekleri, veteriner hizmetlerinin verildiği Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan çalışma iznli bir deney hayvanı ünitesi bulundurulması zorunludur.

(2) HSGM HADYЕК; Başkan, başkan vekili ve üyeler; Genel Müdürün onayı ile genel müdürlük personelinden veya dışarıdan görevlendirilen 15.02.2014 tarihli ve 28914 sayılı resmi gazetede yayımlanan Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair yönetmeliğe uygun olarak en az (5) en çok (21) üyeden oluşur.

HSGM HADYЕК Üyelerinin Nitelikleri, Atanma ve Görev Süreleri

MADDE 7 –

(1) HADYЕК'de asgari olarak aşağıda nitelikleri belirtilen üyelerin bulunması gereklidir:

- a) HSGM içinde deney hayvanı yetiştirilmesi, üretilmesi bakımından sorumlu ve deney hayvanları kullanım sertifikasına sahip, tam gün üniteye çalışan, hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl tecrübeli bir veteriner hekim.
- b) HSGM içinde deney hayvanları ile çalışma yapan birimlerden bir temsilci.
- c) Kendisi ve birinci derece yakınları, hayvanlar üzerinde deneysel çalışma yapmayan ve HSGM ile çıkar ilişkisi olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.
- ç) HSGM ile çıkar ilişkisi olmayan sivil toplum kuruluşuna üye Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.

(2) HSGM HADYЕК'te görev alacak en az bir üyenin in vivo hayvan deneylerinde en az bir yıl tecrübeli ve doktora veya tıpta uzmanlık derecesine sahip olması gereklidir. HADYЕК'te tıp veya veteriner hekim etiği uzmanlarının da bulunması tercih edilir.

(3) HADYЕК gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir, toplantılara davet edebilir. HADYЕК en az 5, en fazla 21 üyeden oluşur.

(4) HSGM HADYЕК üyelerinin görevlendirilmesi ile ilgili olarak;

- a) HSGM HADYЕК başkanı, başkan vekili ve üyeleri; Halk Sağlığı Genel Müdürü onayı ile görevlendirilir.
- b) HSGM HADYЕК'in düzenli çalışması, başvuruların alınması, değerlendirilmesi ve arşivlenmesi amacıyla HSGM HADYЕК sekretaryası, Halk Sağlığı Genel Müdürü onayı ile görevlendirilir.
- c) HADYЕК üyelerinin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye yeniden atanabilir veya onay ile tekrar görevlendirilebilir. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir sebeple sona

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 17/12/2024 Tarih ve 777 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

ermesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye görevlendirilir.

ç) Atamalar veya onay ile görevlendirilmelere dair değişiklikler bir ay içinde HADMEK'e bildirilir.

HSGM HADYEK'in Çalışma Yöntemi

MADDE 8-

(1) HSGM HADYEK aşağıda belirtildiği şekilde çalışır:

a) HSGM HADYEK, kurul başkanının belirleyeceği gündemle en az ayda bir defa, üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır.

b) HSGM HADYEK toplantısında kararlar oy çokluğu ile alınır. Oy eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.

c) Gerekğinde kurul başkanının çağrısı üzerine olağanüstü toplantılar yapılabilir. Kurul başkanının yokluğunda toplantılar başkan vekilinin yönetiminde sürdürülür.

ç) HSGM HADYEK gerek gördüğünde kurumdan veya dışarıdan, konusunda deneyimli uzmanlardan yazılı olarak veya etik kurul toplantısına davet ederek sözlü veya yazılı görüş isteyebilir.

d) HSGM HADYEK, kuruma yapılan başvuruları belirlenen süre içinde inceleyerek sonucu yazılı olarak veya gerekçeleriyle başvuru sahibine bildirir.

e) HSGM HADYEK üyelerine ait başvurular görüşülürken ilgili kurul üyesi görüşmelere katılamaz ve oy kullanamaz.

f) Kullanılan tüm deney hayvanlarına ilişkin kayıtlar, hayvan refahı biriminde görevli deney hayvanı yetiştirilmesi, üretimi ve bakımından sorumlu veteriner hekim tarafından tutulur veya tutturulur. Söz konusu kayıtlarda temin edilen hayvanların sayıları, türleri, temin edildikleri yerler, kullanıcı kuruluşa geldiği tarih ve yapılan tüm işlemler bulunur. Bu kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.

(g) HSGM HADYEK, yapılacak başvuruları değerlendirmek için bir form hazırlar. Formda aşağıdaki bilgilerin bulunması zorunludur:

1) Proje adı,

2) Proje yürütücüsü ve diğer araştırmacıların adı, adresi, görev yeri, imzası,

3) Prosedürün yapılacağı yer ve süresi,

4) Canlı hayvanlar üzerinde prosedür uygulayacakların eğitim sertifikaları,

5) Başvuru tarihi,

6) Proje önerisi,

7) Günlük dille yazılmış teknik olmayan proje özeti,

8) Hayvan kaynakları, tahmini hayvan sayısı, türü ve yaşı,

9) Hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek prosedürler,

10) Prosedürlerin sebep olacağı acı, eziyet, ıstırap ve kalıcı hasar düzeyi,

11) 3R ilkesinin prosedürlerde uygulanma şekli,

12) Kullanılması planlanan anestezi, analjezi ve diğer ağrı kesici yöntemler,

13) Hayvanların yaşamları boyunca acı ve ıstırap çekmemesi ya da çektikleri ıstırapın azaltılması için alınacak önlemler,

14) Prosedürlerin sonlandırılmasında insancıl öldürme metodunun belirlenmesi,

15) Hayvan sayısını ve prosedürlerin sebep olacağı acı, eziyet, ıstırap ya da olası çevresel etkileri asgariye indirmek için uygulanacak deneysel veya gözlemsel stratejiler ile veri analiz usulleri,

16) Hayvanların birden fazla projede kullanılıp kullanılmayacağı,

17) Hayvanların barındırma, yetiştirme ve bakım şartları,

18) Projede yer alanların yetkinliği,

19) Taahhütname.

Bu yönerge; Hayvan Deneyleeri Merkez Etik Kurulu'nun 1.7/12/2024 Tarih ve 34 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

ğ) HSGM HADYЕК tarafından projelere azami beş yıl süre ile izin verilir, süre uzatımı talebi olması halinde, talebin gerekçelendirilmesi şartıyla ek süre verilebilir.

h) Bütün başvurular ve alınan kararlar, tarih ve sayı numarası verilerek kayıt altına alınır. Kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.

ı) Başvurular, proje yürütücüsü tarafından yapılır. Tez çalışmaları için yürütücü, danışman öğretim üyesidir.

i) HSGM HADYЕК, yaptığı değerlendirme neticesinde uygun, düzeltilmesi gerekir, şartlı olarak uygun ya da uygun değildir şeklinde karar verir. Kararlar başvuru sahibine başvurunun yapıldığı tarihten itibaren kırk (40) iş günü içinde yazılı olarak bildirilir. Bu süre proje değerlendirmesini de kapsar. Projenin karmaşıklığı veya birden çok bilim dalını ilgilendirdiği hallerde, HSGM HADYЕК sözü edilen süreyi bir defaya mahsus olmak üzere on beş iş gününü geçmeyecek şekilde uzatabilir. Uzatma sebebi ve süresi gerekçelendirilerek, süre sona ermeden yürütücü bilgilendirilir. HSGM HADYЕК, bir projenin yapılabilirliğini sınamak amacıyla az sayıda hayvan üzerinde ön deneylerin yapılmasını isteyebilir. Bu durumda kesin karar, "şartlı olarak uygun" kararı verilen projelerdeki usullere göre verilir.

j) Hakkında "Düzeltilmesi gerekir" kararı verilen projeler, düzeltildikten sonra tekrar değerlendirilir. "Şartlı olarak uygun" kararı verilen projeler, HSGM HADYЕК tarafından belirlenecek bir süre boyunca, hayvan refahı birimi tarafından izlenip, istenen şartların yerine getirilip getirilmediği değerlendirildikten sonra uygun ya da uygun değildir şeklinde karara bağlanır ve proje ile ilgili HSGM HADYЕК'e rapor verilir.

k) İzin verilen projelerde hayvan refahını olumsuz etkileyecek herhangi bir değişiklik olup olmadığı HSGM HADYЕК tarafından denetlenir. Onaylanan projeye uyulmaması durumunda, verilen izni iptal eder. İzin iptal edilmesi durumunda; hayvan refahı birimi tarafından, projede kullanılan veya kullanılması öngörülen hayvanların refahının olumsuz yönde etkilenmemesi sağlanır.

l) HSGM HADYЕК onayı alındıktan sonra projedeki ve çalışmaya katılacak kişilerdeki değişiklikler proje yürütücüsü tarafından HSGM HADYЕК'e yazılı olarak bildirilir ve onayı alınır.

m) Aşağıdaki müdahaleler HSGM HADYЕК iznine tabi değildir:

- 1) Teşhis ve tedavi amaçlı klinik uygulamalar.
- 2) Ölü hayvan veya dokusu, mezbaha materyalleri, atık fetüsler ile yapılan prosedürler.
- 3) Süt sağma.
- 4) Dışkı veya altlık örneği toplama.
- 5) Sürüntü ile örnek alma.

n) Tür tanımlama ile ilgili doğadan yaban hayvanı kullanılmasında Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden alınan izin, HSGM HADYЕК izni yerine geçer.

HSGM HADYЕК'in Görevleri

MADDE 9 –

(1) HSGM HADYЕК'in görevleri şunlardır:

- a) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm işlemlerin etik yönden kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek, yapılacak işlemlere ilişkin protokolleri onaylamak veya gerekçeli olarak reddetmek.
- b) HSGM'de deney hayvanı kullanılması sürecinin 3R ilkelerine ve etik kurallara uygun olarak sürdürülmesini denetlemek, bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapmak.
- c) Deney hayvanı kullanılarak elde edilenlerle aynı veya daha yüksek düzeyde bilgi sağlayabilecek ancak hayvan kullanılmayan veya en az sayıda hayvan kullanılan ya da daha az acı verilen prosedürler içeren alternatif yöntemlerin geliştirilmesine ve doğrulanmasına katkıda bulunacak ve bu alanda araştırmayı teşvik edecek uygulamalar yapmak.

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 17.10.2024 Tarih ve .../... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

- ç) Deney hayvanları üzerinde yapılacak işlemlerin onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını sağlamak, gerektiğinde sonlandırmasına karar vermek.
- d) Deney hayvanlarıyla çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak ve deney hayvanı kullanım sertifikası bulunması şartıyla hayvan deneyleri yapılmasına izin vermek. Bu amaçla gerektiğinde sertifika programları düzenlemek.
- e) Deney hayvanlarının üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil şartları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar şartları ve ekipmanın etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek.
- f) Deney hayvanı kullanımı ile ilgili olarak istatistiki veri tabloları ile yıllık faaliyet raporunu hazırlayarak HADMEK'e sunmak.
- g) Deneysel çalışmalar sonunda ortaya çıkan tıbbi ve diğer atıkların 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesince bertarafını sağlamak.
- ğ) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun ve ilgili mevzuatın getirdiği hükümler çerçevesinde, deney hayvanlarının kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerini sağlamak.
- h) Düzenlenecek eğitim sertifika programlarını otuz (30) gün önce HADMEK'e bildirmek.
- ı) Düzenledikleri sertifika eğitim programları ve eğitim sonunda başarılı olarak sertifika alan kursiyerler ile ilgili bilgileri HADMEK'e bildirmek.
- i) Deneyde kullanılan hayvanların, prosedür sonrası sahiplendirilmesi veya çiftçilik sistemine iadesinde sakınca görülüp görülmediği hakkında karar vermek.

HADYEK'in Çalışma İlkeleri

MADDE 10 –

(1) HSGM HADYEK aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda çalışır:

- a) Bilimsel araştırmalarda kullanılması zorunlu olan deney hayvanlarına kötü muameleleri engellemek.
- b) 15.02.2014 tarihli ve 28914 sayılı Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin 5 inci maddesinde belirtilen amaçlar kapsamında kullanılmasını sağlamak.
- c) Ağır acı, stres ya da buna denk eziyet veren deneylerde bir hayvanın bir defadan fazla kullanılmamasını, zorunlu olarak kullanılması gerekiyorsa bunun sağlam bilimsel gerekçelere dayandırılmasını sağlamak.
- ç) Eğitim amaçlı kongre, konferans ve seminerlerde ağrı ve acı veren deneylerin yapılmamasını sağlamak.
- d) Bilimsel açıdan güvenilir verinin, hayvanlara mümkün olduğu kadar az acı çektirerek ve onları en az strese sokarak elde edilmesini sağlamak.
- e) Araştırmalar süresince kullanılan deney hayvanlarına, türüne uygun şartlar hazırlamak ve en iyi fizyolojik, davranışsal ve çevresel şartların teminini sağlamak.
- f) Uygun şekilde eğitilmiş personel tarafından uygun şartlarda deney hayvanı bakımını sağlamak.
- g) Canlı hayvanlarda yapılacak deney amaçlı çalışmaların sorumlu veteriner hekim gözetiminde yapılmasını sağlamak.

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 17.10./2024 Tarih ve 74 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

- ğ) Araştırmacılar tarafından, deneylerin hangi durumlar yerine getirildiğinde sonlandırılacağına dair hedef noktaların belirlenmesini sağlamak.
- h) Araştırılan bilginin elde edilmesinde geçerliliği ispatlanmış alternatif usuller varsa hayvan deneylerini etik olarak uygun görmemek ve daha önceden ayrıntılı olarak yapılmış deneylerin tekrar edilmesine engel olmak.
- ı) Deney için en uygun hayvan türü ile yöntemin seçilmesini ve bilimsel olarak anlamlı sonuç verebilecek en az sayıda hayvan kullanılmasını sağlamak.
- i) Deney hayvanlarına gereksiz acı ve ağrı verecek deneylerde, uygun bir anestezi usulünün uygulanmasını ve araştırmalarda uygun ağrı kesici ve anestezi kullanılmasını sağlamak.
- j) Anestezinin, hayvan için deneyin kendisinden daha fazla travmatik olması ve deneyin amacına uygun olmaması durumunda yapılmasını engellemek.
- k) Deneyin etik ilkeler çerçevesinde yapılması ve amacına uygun olması için veteriner hekim kararı ile;
- 1) Anesteziden çıktığında önemli oranda acıya maruz kalacak olan hayvanın ağrı kesici ile tedavi edilmesini, tedavi edilmesi mümkün değilse insancıl bir metotla öldürülmesini,
- 2) Deney hayvanının araştırma sürecinde ya da sonunda hayatına son verilmesi işlemlerinin uygun gerekçelerle yapılmasını,
- 3) Şiddetli ve sürekli ağrı çeken veya normal hayatını sürdüremeyecek duruma gelen deney hayvanları ile sağlığı ve çevresi için risk oluşturabilecek deney hayvanlarının insancıl bir metotla yaşamalarına son verilmesini sağlamak.
- l) Araştırmada kullanılan ve yaşamalarını sürdüren deney hayvanlarına, deney sonunda sağlıklı yaşam şartlarının teminini sağlamak.
- m) Hayvanları ağır ve uzun süreli acıya maruz bırakacak deneylerin yapılmasına, etik ilkeler ile araştırmadan elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı dikkate alınarak karar vermek.
- n) Bilimsel hedeften uzaklaşmadığı ve hayvanın refahının bozulmadığı sürece hayvanlar üzerinde birden fazla uygulama yaparak, deneyde kullanılan hayvanların sayısını azaltmak.
- o) Deneyde kullanılarak ölen hayvanların doku ve organlarının paylaşılması kapsamında diğer başvurularda değerlendirilmesini sağlamak.
- ö) Uzun süreli olması muhtemel şiddetli acı, eziyet ve ıstırapla sonuçlanan ve düzeltilmesi mümkün olmayan uygulamalardan kaçınmak.
- p) Yalnızca kendi bünyesindeki hayvan refahı biriminin denetiminde gerçekleştirilecek prosedürlere izin vermek.
- r) Onay verilen projelerde, içerikte ve çalışmaya katılacak kişilerde yapılacak değişiklikleri takip etmek ve gerekli izinlerin alınmasını sağlamak.

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 1.7.1.19/2024 Tarih ve ... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Deney Hayvanı ve Araştırmalara İlişkin Uygulamalar

Deney hayvanları

MADDE 11-

(1) HSGM HADYEK'in çalışmalarında kullanılacak hayvanlarla ilgili genel ilkeleri aşağıdaki gibidir:

a) HSGM HADYEK tarafından yapılan düzenlemelere uygun olarak alınmış bir genel veya özel istisna olmadıkça, deneylerde kullanılacak;

- 1) Fare (*Mus musculus*),
- 2) Sıçan (*Rattus norvegicus*),
- 3) Kobay (*Cavia pocellus*),
- 4) Tavşan (*Oryctolagus cuniculus*),
- 5) Koyun (*Ovis aries*),
- 6) At (*Equus Caballus*) türlerinin ve deneyde kullanılacak hayvanların kayıtlı yasal deney hayvanı üreticisi ve tedarikçilerinden alınmış olması şartı aranır.

b) Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları, deneylerde kullanılmaz. Ancak, hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulması, çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi tehlike oluşturması ve çalışmanın amacının sadece başıboş hayvan kullanılarak gerçekleştirilebileceğine dair bilimsel gerekçeler sunulması hallerinde bu hayvanlar deneylerde kullanılabilir.

c) İnsan dışı primatların deneylerde kullanılmasına, istisnai durumlarda ve prosedürün amacının insan dışı primatlar dışında bir tür kullanılarak gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa izin verilir.

ç) Büyük kuyruksuz maymunlar deneylerde kullanılamaz.

d) Ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde nesli tehlike altında olan ve korunan türler ile CITES Sözleşmesinin Ek-1 listesindeki türlerin kullanılmasına aşağıda belirtilen durumlarda izin verilir:

- 1) Prosedür, 5 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ile (c) ve (d) bentlerinde belirtilen amaçlardan birine sahipse,
- 2) Prosedürün amacı, söz konusu türlerin dışındaki türler ile gerçekleştirilemeyecek olduğuna dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa,

e) Doğadan alınmış yaban hayvanı üzerinde yapılacak deney bir bilimsel gerekçeyle; ancak diğer hayvanların deneyin amacı bakımından yeterli olmaması halinde onaylanır. Bu konuda yapılan çalışmalarda HADYEK onayından sonra Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden izin alınır.

Anestezi ve anestezi uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler

MADDE 12 – (1) Anestezi ve anestezi uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler Tarım ve Orman Bakanlığınca 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 21 inci ve 22 nci maddeleri ile Ek-8 ve Ek-9'a göre yapılır.

Hayvanların deneylerde tekrar kullanımı

MADDE 13 – (1) Daha önce bir ya da birkaç deneyde kullanılan bir hayvanın, tekrar kullanılmasına aşağıdaki durumlarda izin verilir:

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 27.12.2024 Tarih ve 74 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

- a) Daha önceki deneylerin gerçek şiddeti "hafif" veya "orta" ise.
  - b) Hayvanın genel sağlık durumu tamamen eski haline dönmüşse.
  - c) Yeni deney "hafif", "orta" veya "düzelmaz" olarak sınıflandırılmışsa.
  - ç) Hayvan üzerinde daha önce gerçekleştirilen prosedürleri değerlendirebilecek bir veteriner hekim tarafından uygun bulunmuşsa.
- (2) İstisnai durumlarda, (a) bendini uygulama dışı bırakacak şekilde ve hayvanın veteriner hekim tarafından muayene edilmesinden sonra, hayvanın şiddetli acı, ıstırap veya eşdeğerini içeren bir deneyde birden fazla kullanılmaması şartıyla bir hayvanın tekrar kullanılmasına izin verilebilir.

Deneyin sonlandırılması

MADDE 14 – (1) Deneyle ilgili olarak daha fazla gözlemin yapılamayacağı hallerde ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyları ve nesilleri artık takip edilmiyorsa veya sürekli devam eden bir şekilde iğne batırılmasına eşdeğer ya da daha fazla acı, eziyet, ıstırap ve kalıcı hasar yaşamaya bekleniyorsa deney sonlandırılır.

(2) Deneyin sonunda, bir hayvanın yaşamaya devam etmesine dair karar bir veteriner hekim tarafından alınır. Bir hayvanın yaşatılmaya devam etmesi durumunda, sağlık durumuna uygun bakım ve barınma hizmeti sağlanır. Hayvan orta veya şiddetli acı, eziyet, ıstırap ve kalıcı hasar yaşamaya devam ediyorsa öldürülür.

HSGM HADYEK'e Gönderilen Projelerin değerlendirilmesi

MADDE 15 – (1) Projeler;

- a) Bilimsel, eğitsel veya yasal gerekçeleri,
- b) Hayvan kullanımı gerekçeleri,
- c) Prosedürlerin mümkün olan en insani ve çevreye duyarlı şekilde gerçekleştirilmesinin tasarlanması,
- ç) Tahmin edilen bilimsel faydaları ve eğitim yönünden değeri,
- d) 3R ilkesine uyumu,
- e) Prosedür şiddetinin sınıflandırılması,
- f) Elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı,
- g) Öldürme metotları, prosedürler, anestezi, tekrar kullanım, bakım ve barınma şartlarının mer'î mevzuata uygunluğu,
- ğ) Geriye dönük değerlendirmenin yapılıp yapılmayacağı ve ne zaman yapılacağına karar verilmesi, kriterlerine göre HSGM HADYEK tarafından değerlendirilir.

(2) HSGM HADYEK tarafından proje değerlendirmesini yapacak uzmanların; 3R ilkesi, deney tasarımı, hayvan deneyleri pratik uygulamaları, yaban hayvanları deneyleri pratik uygulamaları veya hayvan bakım ve beslenmesi konusunda yetkin olmasına göre seçilmesine dikkat edilir.

(3) Proje değerlendirmesi şeffaf olmalıdır. Fikri mülkiyet haklarının ve gizli bilgilerin korunması için, proje değerlendirmesi tarafsız bir şekilde gerçekleştirilir ve bağımsız tarafların görüşlerini de kapsayabilir.

Proje özetleri

MADDE 16 – (1) Fikri mülkiyet hakkı ve gizli bilgilerin korunmasına tabi olarak, teknik olmayan proje özeti aşağıdaki hususları kapsar:

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 1.7/12/2024 Tarih ve 74 Savılı kararı gereğince onaylanmıştır.

a) Tahmin edilen hasar ve faydalar ile kullanılan hayvan kimliği de dahil, projenin hedefleri hakkında bilgiyi.

b) 3R ilkesine uyulduğunu.

(2) Teknik olmayan proje özeti anonim olacak şekilde ve kullanıcı ile personelin ad ve adreslerini içermeyecek şekilde hazırlanır.

(3) HSGM HADYEK, teknik olmayan proje özetinde projenin geriye dönük değerlendirme sürecine tabi tutulup tutulmayacağı ve bu sürenin sınırının belirtilmesini talep edebilir. Bu durumda, teknik olmayan proje özeti geriyeye dönük değerlendirmenin sonuçlarıyla güncelleştirilmesini sağlar.

(4) Bakanlıkça veri tabanı oluşturulması durumunda, yetki verilen projelerin teknik olmayan proje özetleri ve bunlarda yapılan güncellemeler bu veri tabanında yayınlanır.

Geriye dönük değerlendirme

MADDE 17 – (1) HSGM HADYEK izni alınarak sonuçlandırılan projeler ile ilgili geriye dönük değerlendirme yapılması kararı alınması halinde, HSGM HADYEK'e ibraz edilen dokümanlara göre aşağıdaki hususlar değerlendirilir:

a) Projenin amaçlarına ulaşıp ulaşılamadığı.

b) Kullanılan hayvan türlerinin sayısı, hayvanlara verilen zarar ve prosedürlerin şiddeti.

c) 3R prensibinin uygulanmasına katkıda bulunabilecek unsurlar.

(2) İnsan dışı primatların kullanıldığı tüm projeler ile uzun süreli ve iyileştirilemeyen şiddetli ağrı, eziyet ve ıstırap içeren prosedürler de dahil "şiddetli" olarak sınıflandırılan prosedürleri içeren projeler geriyeye dönük değerlendirmeye tabi tutulur.

(3) İkinci fıkra hükümleri dışındaki projeler geriyeye dönük değerlendirmeden muaf tutulabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Eğitim

Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitimi

MADDE 18 – (1) Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitiminde uyulması gerekli hususlar aşağıda belirtilmiştir:

a) Deney hayvanı ile uğraşan veya uğraşacak araştırmacıların eğitilmesi için HADMEK tarafından belirlenen ve Tarım ve Orman Bakanlığınca yürürlüğe konulan mevzuata uygun eğitim programlarının düzenlenmesi, deney hayvanları kullanım sertifikası programlarının açılması, düzenlenmesi ve yürütülmesinden HSGM HADYEK sorumludur. Bu programlarda başarılı olanlara, HSGM HADYEK tarafından deney hayvanı kullanım sertifikası verilir.

b) Deney hayvanı kullanıcıları, sertifika almadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekanlarında bu hayvanları barındıramazlar. Çiftlik hayvanlarıyla yapılacak araştırmalarda araştırma ekibinin içinde bir veteriner hekimin bulunması zorunludur. Bu durumda veteriner hekimin deney hayvanları kullanım sertifikası bulunması gerekli değildir.

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 17/10/2024 Tarih ve 774 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

c) HSGM HADYЕК'in onayına sunulan çalışmalarda, deney hayvanı kullanan kişinin kullanım sertifikası olmaması halinde bu çalışmaya onay verilmez.

) Bir araştırıcı, kendi sertifikası olmaması halinde araştırma yürütücüsü olarak başka kişilerle ortak çalışma yapmak amacıyla HSGM HADYЕК'e başvurabilir. Kendisinin katıldığı, ancak doğrudan deney hayvanlarıyla prosedür uygulamayan araştırmacılar, sertifikalı deney hayvanı kullanıcılarının yardımıyla deneylerini sürdürebilirler.

d) HSGM HADYЕК'nda deney hayvanları kullanılarak yapılan deneysel çalışmalarda yer alan etkinliklerle ilgili uygulama yapacak olan tüm araştırmacılar yazılı olarak başvurarak onayı almak zorundadır.

Gizlilik

MADDE 19 – (1) HSGM HADYЕК yazışmaları gizli olup, Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının alışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelikte belirtilen yetkili kurumlar dışında üçüncü şahıslara bilgi verilmez.

Yürürlük

MADDE 20 – (1) Bu Yönerge, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından kabul edildiği tarihten itibaren geçerli olmak üzere, HADMEK tarafından onaylandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 21 – (1) Bu Yönerge hükümleri, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 6.7/19.120.24 Tarih ve 34 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

HALK SAĞLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ

Ek

HADYEK BAŞVURU FORMU

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMA İÇERİĞİ VE ARAŞTIRICILAR

1.1. ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI: (Türkçe ve İngilizce)

1.2. ARAŞTIRMANIN TÜRÜ:

- Tez
 Araştırma
 Diğer....Açıklayınız.....

1.3. ARAŞTIRMA YÜRÜTÜCÜSÜ:

Adı, Soyadı, Unvanı:

Kurumu:

Adresi, Telefon No:

E-Posta :

İmzası:

Sertifika: Var : Yok

1.3 YARDIMCI ARAŞTIRICILAR (Canlı hayvan üzerinde girişim yapacak sertifikalı araştırmacılar yandaki kutucuğa işaretlenmelidir):

Adı, Soyadı, Unvanı:

Kurumu:

Adresi, Telefon No:

E-Posta :

İmzası:

Sertifika: Var : Yok

Adı, Soyadı, Unvanı:

Kurumu:

Adresi, Telefon No:

E-Posta :

İmzası:

Sertifika: Var : Yok

Adı, Soyadı, Unvanı:

Kurumu:

Adresi, Telefon No:

E-Posta :

İmzası:

Sertifika: Var : Yok

Adı, Soyadı, Unvanı:

Kurumu:

Adresi, Telefon No:

E-Posta :

İmzası:

Sertifika: Var : Yok

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 17.19./2014 Tarih ve 74 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

HALK SAĞLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ

Ek

HADYEK BAŞVURU FORMU

1.4. ARAŞTIRICILARIN GÖREV DAĞILIMI (Tüm araştırmacıların hangi görevleri yerine getirecekleri detaylı olarak yazılmalıdır):

- A.
- B.
- C.
- D.
- E.
- F.

1.5. DESTEKLEYEN KURULUŞUN ADI ve ADRESİ

1.6. ARAŞTIRMANIN ÖZETİ ve 3R İLKESİNİN NASIL UYGULANDIĞI

HALK SAĞLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ

Ek

HADYEK BAŞVURU FORMU

1.7. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ (Konu ile ilgili güncel 2 makalenin tam metni)

1.8. YÖNTEM (Detaylı)

HADYEK BAŞVURU FORMU

BÖLÜM 3: DENEY HAYVANLARINDA KULLANILACAK İLAÇLARLA İLGİLİ BİLGİLER

3.1. ANESTEZİ VE ANALJEZİ

3.1.1 Preanestezik, sedatif veya analjezik ilaçlar

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

Diğer* : .....

* Daha fazla ilaç varsa sırasıyla İlaç, Dozu, Veriliş Yolu ve sıklığını belirterek sırayla yazınız.

3.1.2. Anestezik ilaçlar

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

Diğer* : .....

* Daha fazla ilaç varsa sırasıyla İlaç, Dozu, Veriliş Yolu ve sıklığını belirterek sırayla yazınız.

3.1.3. Post-operatif analjezik ve diğer ilaçlar

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

Diğer* : .....

* Daha fazla ilaç varsa sırasıyla İlaç, Dozu, Veriliş Yolu ve sıklığını belirterek sırayla yazınız.

3.2. DENEYLER SIRASINDA CANLI HAYVANLARA UYGULANACAK KİMYASAL/BİYOLOJİK MADDELER ve FARMAKOLOJİK AJANLAR *:

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

İlaç: ..... Dozu: ..... Veriliş yolu: ..... Veriliş sıklığı: .....

Diğer** : .....

* Analjezi ve anestezi amacı dışında kullanılan ilaçları bu bölümde belirtiniz.

** Daha fazla ilaç varsa sırasıyla İlaç, Dozu, Veriliş Yolu ve sıklığını belirterek sırayla yazınız.

HALK SAĞLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ

Ek

HADYEK BAŞVURU FORMU

BÖLÜM 2: DENEY HAYVANI HAKKINDA BİLGİLER

2.1. KULLANILACAK DENEY HAYVANININ

Türü:

Soy / Irk:

Cinsiyet: E D

Yaş / Ağırlık: Sayısı:

2.2. HAYVANLAR ÜZERİNDE DENEYSEL İŞLEMLERİN YAPILACAĞI MERKEZ

2.3. DENEY HAYVANININ TEMİN EDİLECEĞİ MERKEZ

2.4. DENEY HAYVANLARINA UYGULANACAK İŞLEMLERİN NİTELİĞİ VE BOYUTLARI

- Rahatsızlık verici özel bir koşul uygulanmayacaktır.
- Yüksek/düşük sıcaklığa maruz bırakılma.
- Standart dışı nemlilik/kuruluk altında bırakılma.
- Yüksek/düşük atmosferik basınca maruz bırakılma.
- Hareketlerin kısıtlanması.
- Standart dışı ışık-karanlık döngüsüne tutulma.
- 12 saatten daha uzun süreli susuz bırakma.
- 12 saatten daha uzun süreli aç bırakma
- Diğer Açıklayınız

2.5. SEÇİLEN HAYVAN TÜRÜNÜN GEREKÇESİ:

- Daha önce elde edilen verilerle karşılaştırma yapmayı olanaklı kılan geniş veritabanları bulunmaktadır.
- Anatomik ve fizyolojik özellikleri yapılacak çalışma için tek uygun modeldir.
- Uygun doku, boyut ve anatomiye sahip ve filogenetik olarak en uygun olanıdır.
- İnsandaki durumla özdeş en uygun fizyolojik modeli oluşturmaktadır.
- Bu projenin köken aldığı önceki çalışmalarda da aynı tür kullanılmıştır.
- Diğer (belirtiniz) :
Birden çok seçenek işaretlenebilir.

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 17/10/2024 Tarih ve .../... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

HADYEK BAŞVURU FORMU

BÖLÜM 4: DENEYİN SONLANDIRILMASINA İLİŞKİN BİLGİLER

4.1. HAYVANLARIN DENEY PROTOKOLÜNDEN ÇIKARILMA ÖLÇÜTLERİ

- Uygulanması gerekli değildir.
 Gıda ve su alımının bozulması.
 Aşırı kilo kaybı.
 Uyarılara yanıt vermede azalma.
 İnsani nedenler.
 Diğer (belirtiniz):

4.2. DENEY PROTOKOLÜNDEN ÇIKARILAN HAYVANLARIN AKİBETİ

- Ötenazi
 Diğer (belirtiniz):

4.3. ÖTENAZİ YÖNTEMLERİ

- Yüksek doz anestezi ilaç
 Servikal dislokasyon
 Derin anestezi altında intrakardiyak kan alınması
 Diğer (belirtiniz):

4.4. DENEY ESNASINDA/SONRASINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK TEHLİKELİ MADDE VE/VEYA DURUMLAR

- Söz konusu değildir.
 Mikrobiyolojik kontaminasyon riski (tanımlayınız):
 Kanserojen maddeler (sıralayınız):
 Biyolojik toksinler (sıralayınız):
 Antineoplastik/sitotoksik ajanlar (sıralayınız):
 Diğer ajanlar (belirtiniz):
 Diğer risk faktörleri (belirtiniz):
 Oluşacak tıbbi atıklar ve bunlar için alınan önlemler nelerdir? (sıralayınız):

BÖLÜM 5: BAŞVURU EKLERİ

ARAŞTIRMACILARIN ÖZGEÇMİŞLERİ,

KONU İLE İLGİLİ YAYIN LİSTELERİ VE SERTİFİKALARI

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 137/10/2024 Tarih ve 137/10/2024 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

HALK SAĞLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ
HADYEK ETİK İLKELERE UYMA TAAHHÜT BELGESİ

Çalışmanın Tam Adı:

.../.../202..

Çalışma Ekibi (Adı-Soyadı, Unvanı):

Çalışmada Sorumlu Yürütücü:

Diğer Görevliler:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

- HSGM HADYEK Yönergesini okudum. Yönergeye uygun olarak çalışacağımı,
- Onay alınmış çalışmalarda; Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası bulunmayan kişilere deney hayvanlarında herhangi bir işlem yaptırmayacağımı,
- Çalışma sürecinde işlemlerde ve çalışma ekibinde yapılacak değişiklikler için Yerel Etik Kurul'un iznini alacağımı,
- Çalışmanın bitimini müteakip 3 ay içerisinde Yerel Etik Kurul'a bildireceğimi,
- Bu çalışma süresince, HSGM HADYEK Yönergede yer alan etik ilkelere uyacağımı, beklenmeyen ters bir etki veya olay olduğunda derhal Yerel Etik Kurul'a bildireceğimi

Taahhüt ederim/ederiz.

(Adı, Soyadı, İmzası)

Çalışma Yürütücüsü:

Adres:

İş tel:

Cep:

E-posta:

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 17/10./2024 tarih ve 74 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.